

YAZAR KASALARIN EL DEĞİŞTİRMESİ VE İNDİRİM UYGULAMASI

Tatbikatta yazar kasa olarak isimlendirilen ödeme kaydedici cihazların, bir mükellef tarafından kullanılmakta iken, bir başka mükellefe satılması halinde yapılması gereken işlemler, 3100 Sayılı Kanuna ilişkin 9 seri numaralı Tebliğde açıklanmıştır.

Tebliğde yer alan ifadeler yeterince açık olduğu için, Tebliğin ilgili bölümünü tekrarlamakla yetiniyoruz.

“Ödeme Kaydedici Cihazların El Değiştirilmesi”

Bakanlığımıza intikal eden olaylarda ödeme kaydedici cihazlara, tasfiye, iflas, icra ve sair sebeplerle kullanılmakta iken bir başka sına satıldığı anlaşılmaktadır.

Ödeme kaydedici cihazlarla kayıt altına alınan malî bilgilerin, silinemez ve değiştirilemez özellikte olması sebebiyle, bir süre kullanıldıktan sonra el değiştiren, diğer bir ifade ile malî hafızalarında hasılat kayıtlı iken satışı yapılan cihazlarda yer alan bilgilerin cihazı satan mükellefin ödeyeceği vergilerin takibi, satın alanın da keline ait olmayan hasılatlardan sorumlu duruma düşmemesi bakımından satış ve teslim işlemlerinin tekemmülünden önce ilgili vergi dairesince mutlaka tesbit edilmesi gerekmektedir.

Bu hususlarla ilgili olarak;

- a) Ödeme kaydedici cihazı satan mükellef veya satış işlemini gerçekleştiren kurum tarafından devir ve teslimden önce, ilgili vergi dairesine müracaat edilecek ve cihazda kayıtlı malî bilgilerin tesbit edilmesi talep edilecektir.
- b) Başvuruyu alan vergi dairesi, cihazı satan mükellefin, satış tarihine kadar cihaz kullanmak suretiyle elde ettiği hasılatı, tahsil olunan katma değer vergisini, son sıfırlama sayısını, en son verilen müteselsil fiş numarası ve tarihini, cihaza yapılan teknik müdahaleleri ve malî hafızadan ve gerektiğinde işletmede kalan kayıt rulolarından yararlanmak suretiyle görevlendireceği bir elemanı marifetiyle tesbit ettirecektir.

Yapılan tesbitler sokucunda satışla ilgili faturada yer alan bilgilerin de dahi] edileceği üç örnek tutanak düzenlenecek, düzenleyen görevli memur, satıcı ve aha mükellefler tarafından imzalanan tutanağın bir örneği satıcının vergi dairesindeki dosyasına konulacak, diğer ikisinden biri satıcıda kalacak diğeri ise cihazın ruhsatnamesine eklenecektir.

- c) Cihaz ruhsatnamesinin satışa ilişkin bölümleri satışı gerçekleştiren kişi ve kurum tarafından eksiksiz bir şekilde doldurulup satıldığı belirtilecek ve düzenlenen tutanağın tarihi işlenecektir.
- d) Cihazı satın alan mükellef, fatura, ruhsatname, kullanma kılavuzu, tutanak örneği ile birlikte cihazı teslim alacak ve bağlı bulunduğu vergi dairesine müracaatla 1 inci bölümde belirtilen şekilde cihazın adına kaydının yapılma sim ve *“Ödeme Kaydedici Cihazlarla Ait Levha”*nın verilmesini talep edecektir.

- e) Cihazı satın alan mükellef, ayrıca satışa ilişkin işlemi ve cihazın kimden alındığını gerekli kayıt yapılmak üzere, onbeş gün içinde yazılı olarak ruhsatnamede belirtilen imalatçı veya ithalatçı kuruluşa bildirecektir.
- f) Satış işleminin gerçekleşmesi ile birlikte satıcı mükellef de kendi bağlı olduğu vergi dairesine bir hafta içerisinde müracaat ederek, satışa konu cihazın adına devam eden kaydının silinmesini isteyecek ve daha önce almış bulunduğu "*Ödeme Kaydedici Cihazlara Ait Levha*" yı, iptal edilmek üzere iade edecektir.

İNDİRİM UYGULAMASI

2.1.Yasal Hükümler:

3100 Sayılı Kanun'un 3482 Sayılı Kanunla değişik 7 inci maddesi, kullanmak üzere yazar kasa satın alan mükelleflere, bu cihazların fatura bedellerinin %40'ını, cihazın iktisap edildiği yıla ait Gelir ve Kurumlar Vergisine tabî kazançlardan indirme imkânı tartmaktadır.

Söz konusu madde ile ilgili olarak çıkarılan 3100 Sayılı Kanuna ilişkin 16 serî nolu Tebliğ'de şu açıklamalar yer almaktadır:

"indirim"

Bilindiği üzere, 5 Kasım 1988 tadilinde yayımlanarak yürürlüğe giren 3482 Sayılı Kanunla 3100 Sayılı Kanunun 7 nci maddesinde yer alan indirimle ilişkin hüküm yeniden düzenlenmiştir. Yapılan düzenleme ile mükelleflere, kullanmak üzere satın aldıkları ödeme kaydedici cihazların her biri için fatura bedellerinin % 40'ını, cihazın iktisap edildiği yıla ait gelir veya kurumlar vergisine tabi kazançlarından indirme imkânı sağlanmıştır.

Buna göre mükellefler, kullanmak üzere satın aldıkları Ödeme kaydedici cihazların fatura bedelinin % 40'ını, cihazın iktisap edildiği yıla ait verecekleri gelir veya kurumlar vergisi beyannamelerinde bu vergilere tabi kazançlarından indirebileceklerdir. Ancak, fatura üzerinde cihazın satış bedelinden ayrı olarak ödenen katma değer vergisi de yer almaktadır. Katma Değer Vergisi Kanununa göre, amortismanla tabi iktisadi kıymetler için ödenen katma değer vergisi bilahare dilimler halinde mükelleflerce tahsil edilen katma değer vergisinden indirilmektedir. Bu bakımdan amortismanla tabi iktisadi kıymet olan ödeme kaydedici cihazlar için mükelleflerce ödenen katma değer vergisi, söz konu % 40'lık indirim yapılırken dikkate alınmayacak, diğer bir anlatımla indirimde ese K olan fatura bedeli; katma değer vergisi hariç tutularak hesaplanacaktır. Bahsi geçen % 40'lık indirim, kullanılan cihazlar dolayısıyla getirildiğinden, mükelleflerin, bir süre kullanıldıktan sonra sattıkları cihazlar için daha önce indirdikleri tutan, satışın gerçekleştiği yıla ait vergiye tabi kazançlarına ilave edecekleri tabiidir.

Öte yandan maddede, indirimin cihazın iktisap edildiği yıla ait gelir veya kurumlar vergisine tabi kazanç üzerinden yapılacağı hükmü yer almaktadır. Bu hükme göre, 1988 yılı içerisinde ödeme kaydedici cihaz alan (kullanmak için] mükelleflerin, bu yıla ait kazançları ile ilgili beyannamelerinde söz konusu indirimi yapma imkânları bulunmaktadır.

Ayrıca mükellefler bu indirimi dikkate almaksızın cihazları maliyet bedelinin tamamı üzerinden Vergi Usul Kanununa göre amortismanla tabi tutabileceklerdir.

2.2.İndirim Hakkındaki Görüşlerimiz:

Tebliğ’de yer alan bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere, indirim işlemi yalnızca cihazın satın alındığı yılın kazancından yapılabilecektir. Yani cihazın alındığı yıl zarara rağmen in-dirim uygulayıp zararı büyütmek veya indirim hakkını daha sonraki yıllarda kullanmak mümkün değildir. Cihazın satın alındığı yıl ticarî kârla sonuçlanmış olmasına rağmen yatırım indirim yapılır, geriye kalan kazancı sıfırlayacak kadar yatırım indirimi dolayısıyla kurum matrahı çıkmıyorsa, öncelikle bu indirim yapılır, geriye kalan kazancı sıfırlayacak kadar yatırım indirimi uygulanır. Böylelikle gelecek yıllara devredecek yatırım indirimi hakkı, yazar kasa ile ilgili indirim kadar büyümüş olur.

Bu teşhislere nasıl ulaştığımızı şöyle izah edebiliriz:

Tebliğde indirimin, “*cihazın iktisap edildiği yılın kazancından*” indirilebileceği yazılıdır. Yani cihazın alındığı yıl indirime konu bir kazanç yoksa indirim de uygulanamayacak, indirim hakkı ileriki yıllara taşınamayacaktır. Madde metninde kazançtan, indirimden söz edilmiş fakat indirimin defterde gider yazılmak suretiyle mi yoksa beyanname üzerinde mi indirileceği belirtilmemiştir. Bakanlık, aynı maddeden üzerinde indirim esasını benimsemiştir. Bunun amacı öncelikle kazancın mevcudiyetini görmektir. Eğer bu indirimin zarar büyütücü faktör olabileceği kabul edilmesiydi gider yazılması istenirdi, (indirim, G.V. beyannamesinin 33 üncü, K.V. beyannamesinin 75 inci sütununda gösterilir.)

Beyanname üzerinde indirime konu diğer unsurlarla mukayese etmek gerekirse; Doğrudan K/Z cetvelinde yer alan bir gelir unsuru istisna edilmişse zarar halinde dahi istisna uygulanması mecburidir.

Gelirler arasında yer almayan, haricen hesaplanan istisnalarda (turizm istisnası gibi) istisna tatbikatı kazanç mevcudiyeti halinde mümkündür ve istisna hakkı ileriki yıllara taşınamaz. İlgili yılda kazanç yetersizliği nedeniyle kullanılmayan istisna hakkı kaybolur. Yazar kasa indirimi de bu karakterdedir.

Yazar kasa alış bedelinin % 40’ı olarak belirlenen bu indirimi, yatırım indirimine benzetmek mümkün ise de, yatırım indirimindeki indirim hakkının ileriki yıllara taşınması sarahaten hüküm altına alınmış olduğu cihetle, benzerlikten hareketle konumuz olan indirim hakkının gelen yıllara devredilebileceğini söylemek bize göre mümkün değildir.

Zaten gerek 7 nci madde, gerekse 16 no.lu T ibiğin lafzı buna müsait değildir. Kurumlar tarafından indirim uygulanması halinde bu indirim dolayısıyla G.V. stopajı hesaplanması gerekmez. Çünkü bu indirim, K.V.K.’nın 8 inci maddesi uyarınca yapılmış değildir.

Kullanılmış cihaz satın alanların da indirim hakkından faydalanabileceği görüşündeyiz. Çünkü indirim hakkı cihaza değil, cihazı satın alan mükellefe yönelik olup, cihazın yeni olmaması halinde indirim hakkının ortadan kalkacağına dair bir hüküm yoktur. Cihazı satan mükellefin daha önce uyguladığı kazancına eklemesi, aynı cihaz için birden fazla indirim yapılmasını zaten önlemektedir.